

Integrirana nastava Glazbene kulture i drugih predmeta – razlike između razrednih i predmetnih učitelja

JASNA ŠULENTIĆ BEGIĆ* – AMIR BEGIĆ**
– IVAN VODOPIĆ***

* Izv. prof. dr. sc.
Jasna Šulentić Begić,
Akademija za umjetnost
i kulturu u Osijeku,
Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku,
Kralja Petra Svačića 1f,
31 000 Osijek, Hrvatska,
jsulentic-begic@aukos.hr

** Doc. dr. sc. Amir Begić,
Akademija za umjetnost
i kulturu u Osijeku,
Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku,
Kralja Petra Svačića 1f,
31 000 Osijek, Hrvatska,
abegic@aukos.hr

*** Ivan Vodopić,
mag. mus., Gimnazija
Vukovar, Šamac ul. 2,
32 000 Vukovar;
Osnovna glazbena škola
pri OŠ »Ivan Goran
Kovačić« u Đakovu, Ul.
kralja Tomislava 25,
31 400 Đakovo,
Hrvatska, ivan.vodopic@
skole.hr

• <https://doi.org/10.31823/d.31.4.3> •

UDK: 001.89:372.8*78(497.5) • Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 19. kolovoza 2022. • Prihvaćeno: 30. studenoga 2023.

Sažetak: Nastava koja učenicima daje širok spektar mogućnosti za postizanje boljšeg razumijevanja nastavnih sadržaja i pristup nastavnom sadržaju sa širega aspekta jest integrirana nastava, a nastava glazbe pruža mnoštvo mogućnosti pri međupredmetnom povezivanju. U okviru rada provedeno je istraživanje na uzorku od 110 učitelja razredne nastave i učitelja predmetne nastave Glazbene kulture iz četiriju hrvatskih županija. Cilj istraživanja bio je utvrditi postoje li statistički značajne razlike u provođenju integrirane nastave Glazbene kulture i drugih predmeta između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture, kao i razlike u njihovim mišljenjima o takvoj nastavi. Rezultati istraživanja upozorili su na potrebu intenzivnijega provođenja međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta, koja doprinosi cjelovitosti, učinkovitosti i suvremenosti nastave u korist dobrobiti učenika.

Gljučne riječi: nastava Glazbene kulture; međupredmetno povezivanje; interdisciplinarnost; nastavni sadržaji; učitelji razredne nastave; učitelji Glazbene kulture.

Uvod

Nemoguće je svaki životni segment učiti posebno, pa tako i sadržaje poučavanja u nastavi ne treba razdvajati, već povezati kako bi se učenicima omogućilo iskustveno učenje

koje rezultira stvaranjem prirodnih i logičkih veza.¹ Prema spoznajama o dječjem učenju, djeca najbrže uče iskustvom. Sva ta iskustva nemoguće je tradicionalno dijeliti na školske predmete.² »Metoda poučavanja koja najviše odgovara takvoj potrebi cjelovita istodobnog spoznavanja i osmišljavanja okoline najjasnije se primjenjuje u oblicima integriranog učenja. Cjelovit doživljaj potiče interdisciplinarni pristup u obradi sadržaja.«³ Takav, interdisciplinarni pristup od učitelja zahtijeva pomno planiranje integrirane nastave, stručnu i metodičku kompetenciju, odnosno zahtijeva više vremena pri osmišljavanju nastave.⁴ Russell-Bowie⁵ integriranu nastavu dijeli u tri modela: 1) model uslužnoga povezivanja; 2) model simetrične korelacije; 3) integracijski model. U modelu uslužnoga povezivanja učenje je usmjereno na jedan nastavni predmet, dok drugi nije važan. Simetrični korelacijski model stavlja naglasak na oba predmeta te su ravnopravni. Integracijski model podrazumijeva da je u središtu tema učenja i da se integrira u sve nastavne predmete. Van Vuuren⁶ predlaže i četvrti model integrirane nastave, tzv. sinergijski model. Prema takvom modelu koristi se široki spektar nastavnih predmeta u jednakim ili neravnomjernim kombinacijama, no glavni je cilj da integritet svakoga predmeta ostane netaknut, tako da neki predmeti ne postanu *dodatci* drugom predmetu.

Struktura međupredmetnoga poučavanja nameće timski rad učitelja, odnosno zahtijeva veći angažman učitelja i učenika.⁷ Fogarty⁸ smatra kako timski pristup često dovodi do uzbudljivih i neočekivanih rezultata u kreativnom i inovativnom smislu osmišljavanja i provedbe nastave. Arredondo i Rucinski⁹ smatraju da integrirano poučavanje čini nastavne predmete, koji su učenicima manje zanimljivi ili ih

¹ Usp. V. KOSTOVIĆ-VRANJEŠ, S. ŠOLIĆ, *Nastavni sadržaji Prirode i društva – polazište za interdisciplinarno poučavanje u razrednoj nastavi*, u: *Život i škola* 25(2011.), 207–216., ovdje 213.

² Usp. S. BEBEK, *Radost učenja – integrirana i projektna nastava u osnovnoj školi*, Virje, 2003., 21.

³ *Isto*, 21.

⁴ Usp. V. KOSTOVIĆ-VRANJEŠ, S. ŠOLIĆ, *Nastavni sadržaji Prirode i društva ...*, ovdje 213.

⁵ Usp. D. RUSSELL-BOWIE, *Syntegration or disintegration? Models of Integrating the Arts Across the Primary Curriculum*, u: *International Journal of Education & the Arts* 10(2009.)28, 1–23., ovdje 5.

⁶ Usp. E. J. van VUUREN, *Integrated Music Education in Primary School: A Position Paper*, u: *Journal of Culture and Values in Education* 5(2022.)1, 211–222., ovdje 214.

⁷ Usp. Z. TOMLJENOVIĆ, S. NOVAKOVIĆ, *Integrirana nastava – projekt u izbornoj nastavi likovne kulture u osnovnoj školi*, u: *Metodički obzori* 14(2012.)3, 119–134., ovdje 131–132.

⁸ Usp. R. FOGARTY, *Best Practices for the Learner-Centered Classroom: A Collection of Articles*, Arlington Heights, 1995., prema G. COSENZA, *Implications for Music Educators of an Interdisciplinary Curriculum*, u: *International Journal of Education & the Arts* 6(2005.)9, 1–7., ovdje 2.

⁹ Usp. D. E. ARREDONDO, T.T. RUCINSKI, *Principals' Perceptions and Beliefs about Integrated Curriculum Use*, u: *Journal of Educational Administration*, 36(1998.)3, 286–298., prema G. COSENZA, *Implications for Music Educators ...*, ovdje 2.

doživljavaju kao *višak*, zanimljivijim jer učenici usvajaju sadržaje na suvremeniji način. Osim na učenike, integrirana nastava pozitivno djeluje i na učitelje jer osmišljavanje integrirane nastave budi kreativnost i pruža *bijeg* od jednolične nastave u kojoj učitelji svakodnevno sudjeluju.¹⁰ Šulentić Begić¹¹ naglašava nužnost dodatnoga vremena koje učitelji trebaju za organizaciju integriranoga oblika poučavanja u okviru timskoga rada. Naime timski rad iziskuje dogovor o temi sata, osmišljavanje aktivnosti sata, tjeka sata, redosljeda izmjenjivanja aktivnosti, pripremanje nastavnih materijala i dogovor termina realizacije. Međutim ističe da je dobitak od takve nastave neizmjeran te da bi se svaki učitelj trebao upustiti u organiziranje i realiziranje takve nastave jer će se ona odvijati na obostrano zadovoljstvo, i učitelja i učenika. Što se tiče nižih razreda osnovne škole, realizacija integrirane (interdisciplinarne) nastave mnogo je jednostavnija, jer učitelji razredne nastave izvode nastavu svih obveznih predmeta te mogu samostalno korelirati sadržaje različitih predmeta.¹²

Nastava umjetničkih predmeta dobra je polazišna točka pri organiziranju integrirane nastave jer svojim »univerzalnim jezikom« umjetnički nastavni predmeti nude veliku mogućnost za ostvarenje suvremenih oblika nastave.¹³

1. Međupredmetno povezivanje nastave glazbe i drugih predmeta

Snyder¹⁴ navodi tri osnovna uvjeta koja moraju biti ispunjena prije početka integriranoga poučavanja koje uključuje povezivanje nastave glazbe s drugim nastavnim predmetima: 1) razumijevanje glazbe kao discipline; 2) poznavanje teme koja je temelj povezanosti s nastavom glazbe; 3) znanje o drugim disciplinama koje mogu biti, ali nisu nužno, dio poučavanja. Kako bi se glazba integrirala u različite školske

¹⁰ Usp. J. R. BARRETT, Interdisciplinary Work and Musical Integrity, u: *Music Educators Journal*, 87(2001.)5, 27–31., ovdje 31.

¹¹ Usp. J. ŠULENTIĆ BEGIĆ, Integrirana nastava Glazbene kulture/umjetnosti i Geografije: Tradicijskom glazbom putujemo Hrvatskom, u: J. ŠULENTIĆ BEGIĆ (ur.), *Suvremeni pristupi nastavi glazbe i izvannastavnim glazbenim aktivnostima u općeobrazovnoj školi*, Osijek, 2018., 77–92., ovdje 91.

¹² Usp. J. ŠULENTIĆ BEGIĆ, A. BEGIĆ, Mogućnosti interdisciplinarnog povezivanja nastave glazbe s neglazbenim predmetima, u: S. VIDULIN ORBANIĆ (ur.), *Glazbena pedagogija u svjetlu današnjih i budućih promjena*, Zbornik radova s Trećeg međunarodnog simpozija glazbenih pedagoga održanog na Odjela za glazbu Sveučilišta Jurja Dobrile, Pula, 2013., 241–256., ovdje 6.

¹³ Usp. T. TACOL, Učitelj – snovalec ustvarjalnoga učnega procesa likovne vzgoje, u: B. MARENIC POŽARNIK (ur.), *Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev*, Konferenci zbornik Centra za pedagoško izobraževanje Filozofskog fakulteta, Ljubljana, 2004., 397–410., prema Z. TOMLJE-NOVIĆ, S. NOVAKOVIĆ, Integrirana nastava ..., ovdje 126.

¹⁴ Usp. S. SNYDER, Integrate with integrity: Music Across the Elementary Curriculum, u: *Counterpoint* (1996.), 16–24., ovdje 23.

aktivnosti, važna je, među ostalim, naobrazba učitelja glazbe. Naime učitelju glazbe povjeren je zadatak da učenicima prenese iskustvo kako glazba ne postoji isključivo u glazbenoj učionici, već da je dio svakodnevnoga života. Glazba ne treba biti isključivo unutar jednoga nastavnoga predmeta, već treba biti integrirana i u druga područja kurikula s namjerom da učenici iskuse glazbu u različitim kontekstima.¹⁵ Prema istraživanju koje je proveo Huang¹⁶ učitelji razredne nastave više podržavaju integriranu nastavu i korelaciju, tj. međupredmetno povezivanje nastave glazbe i drugih predmeta, nego predmetni učitelji glazbe. Shuck¹⁷ je svojim istraživanjem usporedio učitelje razredne nastave i predmetne učitelje glazbe i došao je do spoznaje da učitelji razredne nastave glazbu integriraju u većoj mjeri u druge predmete jer u većoj mjeri poznaju i imaju veći pristup materijalima koji se koriste glazbom pri poučavanju drugih područja kao što su čitanje, pamćenje činjenica i sl. Prema istraživanju koje je proveo Levenduski¹⁸ učitelji razredne nastave smatraju da je međupredmetna korelacija nastave glazbe najostvarivija pri obradi povijesnih tema. Tako Lazar¹⁹ navodi da kada se obrađuju povijesne teme, korelaciju je moguće ostvariti slušanjem pjesama iz različitih razdoblja. An, Capraro i Tillman²⁰ utvrdili su da integracija glazbe u nastavu matematike višestruko povećava matematičke sposobnosti kod učenika. Szczygieł²¹ smatra da glazba može pomoći smanjivanju stresa kod učenika, dok Shuck²² navodi mogućnost povezivanja nastave glazbe s

¹⁵ Usp. C. HARRISON, An integrated approach to music in the curriculum, u: N. BEACH, J. EVANS, G. SPRUCE (ur.), *Making music in the primary school: Whole class instrumental and vocal teaching* London, 2011., 82–91. prema Y. E. HUANG, *Music integration in the elementary school community: an investigation of integration styles and collaborative modes in Pennsylvania and Taiwan*, The Pennsylvania State University, 2012., 3.

¹⁶ Usp. isto, iii.

¹⁷ Usp. C. M. SHUCK, *Music Integration: Educators' Perceptions of Implementation and Student Achievement in Public School Elementary Education*, University of South Florida, 2005., 195.

¹⁸ Usp. K. LEVENDUSKI, *The Importance of Connecting the Music Curriculum to Aspects of the Classroom Curriculum in the Elementary School*, Oshkosh, 2005., 22.

¹⁹ Usp. M. LAZAR, Interactive Music Strategies for the Academic Curriculum, New Horizons for Learning: Teaching and Learning Strategies, u: *Quarterly Journal* (2004.). Dostupno na: <http://www.songsforteaching.com/lazar/interactivestrategies.htm>

²⁰ Usp. S. AN, M. M. CAPRARO, D. A. TILLMAN, Elementary Teachers Integrate Music Activities into Regular Mathematics Lessons: Effects on Students' Mathematical Abilities, u: *Journal for Learning through the Arts* 9(2013.)1, 1–21., ovdje 1.

²¹ Usp. M. SZCZYGIEŁ, More Evidence that Math Anxiety is Specific to Math in Young Children: The Correlates of the Math Anxiety Questionnaire for Children (MAQC), u: *International Electronic Journal of Elementary Education* 12(2020.)5, 429–438., ovdje 434.

²² Usp. C. M. SHUCK, *Music Integration: Educators' ...*, 108.

nastavom jezika i kao primjer navodi nastavni sat jezika kojem je cilj učenje i recitiranje pjesme napamet.

Kada govorimo o nastavi glazbe u osnovnoj školi, tj. nastavi Glazbene kulture u Republici Hrvatskoj, razvoj integriranoga oblika poučavanja pojačano se počeo odvijati od školske godine 2006./2007., kada je na snagu stupio *Nastavni plan i program za osnovnu školu*.²³ Njime se predlagalo predmetno i međupredmetno povezivanje sadržaja na horizontalnoj i vertikalnoj razini te se poticala redovita i trajna suradnja učitelja u obliku rasprava o povezanosti odgojno-obrazovnih sadržaja s drugim odgojno-obrazovnim područjima i/ili predmetima. Tako i *Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*²⁴ u Republici Hrvatskoj stavlja naglasak na integriranu nastavu navodeći kako postoji čvrsta povezanost između nastave glazbe i ostalih polja umjetnosti te da je poželjna korelacija s drugim predmetima, područjima i međupredmetnim temama. Rezultati istraživanja koje je provela Šulentić Begić²⁵ pokazali su kako se integrirana nastava Glazbene kulture najčešće provodi s Hrvatskim jezikom i Vjeronaukom, zatim Povijesti, Likovnom kulturom i Geografijom, dok su ostali predmeti manje zastupljeni. Belošević²⁶ je istražila s kojim predmetima učitelji razredne nastave povezuju nastavu Glazbene kulture. Utvrdila je da učitelji razredne nastave najčešće povezuju nastavu glazbe s nastavom Likovne kulture, slijedi Tjelesna i zdravstvena kultura, zatim Hrvatski jezik i Priroda i društvo, a najmanje s Matematikom. Do sličnih rezultata došlo se i u istraživanju kojim se htjelo doznati u kojoj su mjeri glazbene aktivnosti zastupljene u neglazbenim predmetima u razrednoj nastavi, tj. u prvim trima razredima osnovne škole.²⁷ Doznalo se da su glazbene aktivnosti najzastupljenije bile na satima Prirode i društva, zatim na satima Tjelesne i zdravstvene kulture i Hrvatskoga jezika, slijedi Likovna kultura, a u nastavi Matematike uopće nisu bile prisutne. Također, iste autorice utvrdile su da se glazba u neglazbenim predmetima koristila najčešće kao sredstvo motivacije, kao zvučna kulisa i kao

²³ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA, *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Zagreb, 2006., 9.

²⁴ Usp. MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA, *Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*, Zagreb, 2019., 6.

²⁵ Usp. J. ŠULENTIĆ BEGIĆ, Hrvatski nacionalni obrazovni standard i permanentno obrazovanje učitelja glazbe, u: *Tonovi* 54(2009.), 49–65., ovdje 13.

²⁶ Usp. I. BELOŠEVIĆ, *Mogućnosti korelacije predmeta Glazbena kultura s ostalim predmetima u primarnom odgoju i obrazovanju*, Zagreb, 2019.

²⁷ Usp. J. ŠULENTIĆ BEGIĆ, B. ŠPOLJARIĆ, Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta u prva tri razreda osnovne škole, u: *Napredak – časopis za pedagoški teoriju i praksu* 152(2011.), 447–462., ovdje 458.

sredstvo opuštanja. Gergorić²⁸ je analizom 136 izvedbenih planova i programa za predmet Glazbena kultura u odnosu na međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje utvrdila povezanost nastave Glazbene kulture s drugim predmetima u sljedećim postotcima: Hrvatski jezik (23 %), Geografija (21 %), Povijest (14 %), strani jezik (9 %), Vjeronauk (8 %), Priroda, Biologija, Tjelesna i zdravstvena kultura (6 %), Likovna kultura, Informatika (5 %), Kemija (2 %) i Matematika (1 %).

U okviru ovoga rada anonimnim anketnim upitnikom provedeno je istraživanje na uzorku koji su činili učitelji razredne nastave koji izvode nastavu glazbe u razrednoj nastavi, tj. od prvoga do četvrtoga razreda, i predmetni učitelji glazbe koji izvode nastavu od petoga do osmoga razreda osnovne škole.²⁹ U nastavku rada slijede prikazi i rezultati istraživanja.

2. Metodologija istraživanja

2.1. CILJ I ISTRAŽIVAČKE HIPOTEZE

Cilj istraživanja bio je utvrditi postoje li statistički značajne razlike u provođenju integrirane nastave Glazbene kulture i drugih predmeta između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture, kao i razlike u njihovim mišljenjima o takvoj nastavi. Istraživanje je polazilo od sljedećih hipoteza:

H1: *Postoji statistički značajna razlika između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture u učestalosti i načinima provođenja međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta.*

H2: *Postoji statistički značajna razlika između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture u samoprocjeni kompetencije za provođenje međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta.*

H3: *Postoji statistički značajna razlika između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture u mišljenjima o provođenju međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta i njegovu utjecaju na učenike.*

²⁸ Usp. A. GERGORIĆ, Implementacija sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja u nastavu Glazbene kulture, u: V. BALIĆ, D. RADICA (ur.), *Sinteza tradicionalnog i suvremenog u glazbenom odgoju i obrazovanju 21. stoljeća*, Zbornik radova s Četvrtog međunarodnog simpozija glazbenih pedagoga održanog na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu, Split, 2015., 123–145., prema A. GERGORIĆ, *Razvojne perspektive izvannastavnih glazbenih aktivnosti učenika osnovnih škola u Republici Hrvatskoj*, Split, 2019., 43.

²⁹ Ovisno o organizaciji škole nastavu Glazbene kulture u četvrtom razredu izvodi učitelj razredne nastave ili predmetni učitelj glazbe.

Hipoteze su temeljene na pretpostavkama koje proizlaze iz rezultata drugih istraživanja koje su proveli Szczygieł³⁰, An, Capraro i Tillman,³¹ Lazar³², Shuck³³, Huang³⁴, Gergorić³⁵, Belošević³⁶, Šulentić Begić³⁷.

2.2. UZORAK I PRIKUPLJANJE PODATAKA

Istraživanje se odvijalo tijekom školske godine 2020./2021. i obuhvatilo je 110 učitelja razredne nastave i Glazbene kulture iz četiriju hrvatskih županija (Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska, Virovitičko-podravaska, Požeško-slavonska). Podatci su prikupljeni postupkom mrežnoga anketiranja. Istraživanje su financirali autori rada. Uzorak sudionika istraživanja vidljiv je u tablici 1.

Tablica 1. Opis uzorka (N = 110)

		Učitelji razredne nastave (N = 50)	Učitelji Glazbene kulture (N = 60)	Ukupno (N = 110)
Spol	muški	6 (12 %)	13 (21,7 %)	19 (17,3 %)
	ženski	44 (88 %)	47 (78,3 %)	91 (82,7 %)
	Ukupno	50 (100 %)	60 (100 %)	110 (100 %)

Kao što se može vidjeti iz tablice 1, u istraživanju je sudjelovalo 110 učitelja, od kojih je 50 (45,5 %) učitelja razredne nastave i 60 (54,5 %) učitelja Glazbene kulture. Manje od jedne petine činili su muški učitelji.

2.3. INSTRUMENT I STATISTIČKI POSTUPAK

Anonimni mrežni anketni upitnik koji su učitelji ispunili sastojao se od pitanja i tvrdnji kojima se htjelo doznati koliko često i na koji način učitelji provode međupredmetnu povezanost nastave Glazbene kulture i drugih predmeta. Osim toga

³⁰ Usp. M. SZCZYGIEŁ, *More Evidence that Math Anxiety...*, 429–438.

³¹ Usp. S. AN, M. M. CAPRARO, D. A. TILLMAN, *Elementary Teachers Integrate Music Activities...*, 1–21.

³² Usp. M. LAZAR, *Interactive Music Strategies for the Academic Curriculum...*

³³ Usp. C. M. SHUCK, *Music Integration: Educators'...*, 2005.

³⁴ Y. E. HUANG, *Music Integration in the Elementary School Community...*, 2012.

³⁵ Usp. A. GERGORIĆ, *Implementacija sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja u nastavu Glazbene kulture*, u: V. BALIĆ, D. RADICA (ur.), *Sinteza tradicionalnog i suvremenog u glazbenom odgoju i obrazovanju 21. stoljeća*, 123–145.

³⁶ Usp. I. BELOŠEVIĆ, *Mogućnosti korelacije predmeta Glazbena kultura s ostalim predmetima u primarnom odgoju i obrazovanju*, Zagreb, 2019.

³⁷ Usp. J. ŠULENTIĆ BEGIĆ, *Hrvatski nacionalni obrazovni standard...*, 49–65.

htjelo se doznati smatraju li se kompetentnima za izvođenje takve nastave, njihovo mišljenje o integriranoj nastavi i o njezinu utjecaju na učenike. Anketni je upitnik sveukupno sadržavao 34 čestice, od kojih je za potrebe ovoga rada korišteno njih 26.

Instrument pomoću kojega se od sudionika htjelo doznati koliko često i na koji način povezuju nastavu Glazbene kulture i nastavu drugih predmeta sastojao se od 10 čestica, od kojih je jedna bila dihotomnoga karaktera (ponuđeni odgovori bili su *da/ne*), jedna u formi Likertove skale (primjer: *Na ljestvici od 1 do 5 označite u kojoj mjeri se slažete s tvrdnjom da pri provođenju međupredmetnoga povezivanja Glazbene kulture i drugih predmeta ponekad odstupate od uobičajenoga metodičkoga pristupa nastavi Glazbene kulture, gdje 1 znači da se uopće ne slažete s navedenom tvrdnjom, 2 da se ne slažete, 3 da nemate mišljenje, 4 da se slažete, a 5 da se u potpunosti slažete s navedenom tvrdnjom*), dok je osam čestica bilo konstruirano u obliku pitanja višestrukoga izbora (primjer: *Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta provodim u okviru: (možete označiti više odgovora) a) učioničke nastave; b) izvanučioničke nastave; c) redovite nastave; d) projektne nastave; e) ne provodim međupredmetno povezivanje; f) ostalo*). Samoprocjena kompetencija za provođenje međupredmetne povezanosti ispitana je instrumentom koji se sastojao od dviju čestica u formi Likertove skale. Nadalje, mišljenje učitelja o provođenju međupredmetnoga povezivanja nastave Glazbene kulture i nastave drugih predmeta, kao i njihovo mišljenje o njegovu utjecaju na učenike ispitano je instrumentom koji se sastojao od 11 čestica u formi Likertove skale. Za provjeru hipoteza korišten je *t-test* radi utvrđivanja mogućih statistički značajnih razlika u učestalosti, načinima provođenja, samoprocjeni kompetencije i stavovima o provođenju međupredmetne povezanosti između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture. Kvantitativni podatci obrađeni su računalnim programom SPSS.

2.4. REZULTATI I RASPRAVA

2.4.1. Učestalost i načini provođenja međupredmetne povezanosti

Na početku upitnika od učitelja se htjelo doznati povezuju li i koliko često nastavu Glazbene kulture i nastavu drugih predmeta (tablice 2 i 3).

Tablica 2. Provođenje međupredmetne povezanosti

Provodite li međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta?		Učitelji razredne nastave (N = 50)	Učitelji Glazbene kulture (N = 60)	Ukupno (N = 110)
Odgovori	da	48 (96 %)	57 (95 %)	105 (95,5 %)
	ne	2 (4 %)	3 (5 %)	5 (4,5 %)
	Ukupno	50 (100 %)	60 (100 %)	110 (100 %)

Kao što je vidljivo u tablici 2, gotovo svi ispitanici izjavili su kako provode međupredmetnu povezanost. Negativno je odgovorilo pet ispitanika (tri učitelja Glazbene kulture i dva učitelja razredne nastave), a kao razloge naveli su neinformiranost o načinima provođenja međupredmetne povezanosti, manjak sati i nemogućnost povezivanja nastavnih sadržaja. U nastavku rada odgovori pet navedenih učitelja ne će biti navođeni u tablicama niti će njihovi odgovori biti uključeni u statističke izračune.

Tablica 3. Učestalost provođenja međupredmetne povezanosti

Međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta provodim:		Učitelji razredne nastave (N = 48)	Učitelji Glazbene kulture (N = 57)
Odgovori	svaki dan	5 (10,4 %)	11 (19,3 %)
	četiri puta tjedno	6 (12,5 %)	1 (1,8 %)
	tri puta tjedno	9 (18,8 %)	9 (15,8 %)
	dva puta tjedno	16 (33,3 %)	16 (28,1 %)
	jednom tjedno	12 (25 %)	20 (35,1 %)
	Ukupno	48 (100 %)	57 (100 %)

Iz tablice 3 može se vidjeti kako više od polovice učitelja obiju skupina međupredmetno povezivanje provode jednom odnosno dva puta tjedno. Smatramo kako je učestalost provođenja relativno mala kod učitelja razredne nastave s obzirom na to da sami izvode nastavu obveznih predmeta (osim nastave stranoga jezika). Statistički značajna razlika između dviju skupina sudionika istraživanja nije utvrđena ($p > .05$).

U nastavku upitnika od učitelja se htjelo doznati na koji način provode međupredmetno povezivanje s obzirom na vrstu glazbe, aktivnosti i sadržaje kojima se koriste, s kojim predmetima povezuju nastavu Glazbene kulture, u kojem dijelu sata to čine i s kojom svrhom. Također su se trebali izjasniti u okviru kakve nastave (učioničke, izvanučioničke...) provode međupredmetno povezivanje, surađuju li pri tome s kolegama i pribjegavaju li drukčijem metodičkom pristupu.

Radi provjere hipoteze H1, koja je glasila *Postoji statistički značajna razlika između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture u učestalosti i načinima provođenja međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta*, uspoređeni su dobiveni rezultati (tablica 4).

Tablica 4. T-test za nezavisne uzorke s obzirom na učestalost i načine provođenja

Varijabla	Radno mjesto	N	M	SD	t
korištenje umjetničkom glazbom	razredna nastava	48	1,54	.50	3,01**
	predmetna nastava	57	1,26	.44	
korištenje glazbom za djecu	razredna nastava	48	1,10	.31	-7,04***
	predmetna nastava	57	1,67	.48	
provođenje slušanjem	razredna nastava	48	1,27	.45	2,23*
	predmetna nastava	57	1,11	.31	
provođenje glazbenim igrama / pokretom i plesom uz glazbu	razredna nastava	48	1,13	.33	-4,50***
	predmetna nastava	57	1,51	.50	
provođenje muzikološkim sadržajima	razredna nastava	48	1,98	.14	5,38***
	predmetna nastava	57	1,58	.50	
povezivanje s Likovnom kulturom	razredna nastava	48	1,23	.42	-2,47*
	predmetna nastava	57	1,46	.50	
povezivanje s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom	razredna nastava	48	1,15	.36	-3,20**
	predmetna nastava	57	1,42	.50	
povezivanje sa stranim jezikom	razredna nastava	48	1,92	.28	6,13***
	predmetna nastava	57	1,42	.50	
povezivanje s Povijesti	razredna nastava	48	1,94	.24	9,80***
	predmetna nastava	57	1,25	.43	
povezivanje s Geografijom	razredna nastava	48	1,94	.24	9,38***
	predmetna nastava	57	1,26	.44	
povezivanje s Vjeronaukom	razredna nastava	48	2,00	.00	6,74***
	predmetna nastava	57	1,51	.50	
povezivanje s Informatikom	razredna nastava	48	2,00	.00	4,47***
	predmetna nastava	57	1,70	.46	
provođenje u uvodnom dijelu sata	razredna nastava	48	1,23	.42	-2,66**
	predmetna nastava	57	1,47	.50	
provođenje u središnjem dijelu sata	razredna nastava	48	1,67	.48	5,55***
	predmetna nastava	57	1,19	.40	
provođenje u završnom dijelu sata	razredna nastava	48	1,25	.44	-2,97**
	predmetna nastava	57	1,53	.50	

Varijabla	Radno mjesto	N	M	SD	t
provođenje zbog motivacije učenika	razredna nastava	48	1,17	.38	-3,10**
	predmetna nastava	57	1,44	.50	
provođenje zbog opuštanja učenika	razredna nastava	48	1,29	.46	-3,87***
	predmetna nastava	57	1,65	.48	
provođenje zbog boljšeg razumijevanja nastavnih sadržaja	razredna nastava	48	1,52	.50	-3,72***
	predmetna nastava	57	1,19	.40	

$p < .05^*$; $p < .01^{**}$; $p < .001^{***}$

Statistički značajna razlika (tablica 4) uočena je kod korištenja umjetničkom glazbom ($p < .01$) i glazbom za djecu ($p < .001$). Naime učitelji Glazbene kulture češće se koriste umjetničkom glazbom, a učitelji razredne nastave glazbom za djecu. Rezultati su očekivani s obzirom na razlike u dobi učenika kojima predaju učitelji razredne i predmetne nastave. Statistički značajna razlika nije utvrđena s obzirom na korištenje popularnom i tradicijskom glazbom.

Isto tako učitelji razredne nastave međupredmetnu povezanost češće provode glazbenim igrama / pokretom i plesom uz glazbu ($p < .001$), dok učitelji Glazbene kulture to češće čine slušanjem ($p < .05$) i muzikološkim sadržajima ($p < .001$). I u ovom slučaju dobiveni rezultati očekivani su s obzirom na dob učenika, tj. činjenicu da učitelji razredne nastave izvode nastavu u nižim razredima, a predmetni učitelji glazbe u višim razredima osnovne škole. Ipak treba naglasiti kako postoji opravdanost za primjenu glazbenih igara / pokreta i plesa uz glazbu i u četvrtom i petom razredu, u kojima nastavu izvode predmetni učitelji glazbe. Statistički značajna razlika nije utvrđena s obzirom na aktivnosti pjevanja, sviranja, glazbenoga pisma i stvaralaštva.

Učitelji razredne nastave značajno češće povezuju nastavu Glazbene kulture s nastavom Likovne kulture ($p < .05$) i Tjelesne i zdravstvene kulture ($p < .01$), dok to uopće ne čine s nastavom Vjeronauka ($p < .001$) i Informatike ($p < .001$), za razliku od učitelja Glazbene kulture od kojih polovica povezuje s Vjeronaukom i nešto manje od trećine s Informatikom. Učitelji Glazbene kulture značajno češće nastavu povezuju s nastavom stranoga jezika ($p < .001$). Može se zamijetiti kako učitelji razredne nastave češće povezuju nastavu Glazbene kulture s tzv. odgojnim predmetima, dok istodobno izbjegavaju povezivanje s predmetima koje sami ne predaju. Također učitelji Glazbene kulture čine to značajno češće s nastavom Povijesti ($p < .001$) i Geografije ($p < .001$), iako smatramo da i druga skupina sudionika istraživanja to čini, ali u okviru predmeta Priroda i društvo, u kojem se upoznaju geografski i povijesni sadržaji tijekom prvih četiriju razreda osnovne škole.

Dobiveni rezultati uglavnom su u skladu s ranijim istraživanjima koje su proveli Belošević³⁸, Šulentić Begić i Špoljarić³⁹ te Gergorić⁴⁰. Osim navedenih predmeta sudionicima istraživanja bili su još ponuđeni Hrvatski jezik, Matematika i Priroda / Priroda i društvo ili su imali mogućnost navesti neki drugi predmet.

Statistički značajna razlika uočena je i kod korištenja međupredmetnom povezanosti s obzirom na dio sata. Učitelji razredne nastave to češće čine u uvodnom ($p < .01$) i završnom ($p < .01$) dijelu sata, a učitelji Glazbene kulture u središnjem dijelu ($p < .001$). Dobiveni rezultati govore kako učitelji razredne nastave provode međupredmetnu povezanost prije svega zbog motivacije učenika na početku sata ili opuštanja na kraju, dok učitelji Glazbene kulture to čine u središnjem dijelu kada se usvajaju novi nastavni sadržaji.

U skladu s prethodno navedenim zaključcima pokazalo se kako se međupredmetnim povezivanjem učitelji Glazbene kulture češće koriste kako bi učenici bolje razumjeli nastavne sadržaje ($p < .001$), dok učitelji razredne nastave to češće čine zbog motivacije ($p < .01$) i opuštanja učenika ($p < .001$), što je u skladu s ranije provedenim istraživanjem.⁴¹ Statistički značajna razlika nije utvrđena s obzirom na korištenje međupredmetnom povezanosti zbog najave nastavnoga sadržaja.

Isto tako razlika nije utvrđena s obzirom na mišljenje učitelja o vrsti nastave tijekom koje provode međupredmetnu povezanost (učionička, izvanučionička, redovita, projektna), o suradnji s kolegama zbog provođenja takve nastave (*surađujem, teško surađujem, ne moram surađivati*) i o tome pribjegavaju li drukčijem metodičkom pristupu pri izvođenju integrirane nastave. S obzirom na dobivene rezultate hipoteza H1: *Postoji statistički značajna razlika između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture u učestalosti i načinima provođenja međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta*, djelomično je prihvaćena.

U nastavku upitnika od učitelja se htjelo doznati jesu li kompetenciju potrebnu za izvođenje integrirane nastave razvijali tijekom studija i razvijaju li je i dalje u okviru cjeloživotnoga obrazovanja.

³⁸ Usp. I. BELOŠEVIĆ, *Mogućnosti korelacije predmeta Glazbena kultura...*, 2019.

³⁹ Usp. J. ŠULENTIĆ BEGIĆ, B. ŠPOLJARIĆ, Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta..., 447–462.

⁴⁰ Usp. A. GERGORIĆ, Implementacija sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja u nastavu Glazbene kulture, u: V. BALIĆ, D. RADICA (ur.), *Sinteza tradicionalnog i suvremenog u glazbenom odgoju i obrazovanju 21. stoljeća*, Zbornik radova s Četvrtog međunarodnog simpozija glazbenih pedagoga održanog na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu, Split, 2015., 123–145.

⁴¹ Usp. J. ŠULENTIĆ BEGIĆ, B. ŠPOLJARIĆ, Glazbene aktivnosti u okviru neglazbenih predmeta..., 447–462.

Tablica 5. T-test za nezavisne uzorke s obzirom na mišljenje o razvijanju kompetencije tijekom studija i tijekom cjeloživotnoga obrazovanja

Varijabla	Radno mjesto	N	M	SD	t
Mišljenje o razvijanju kompetencije tijekom studija	razredna nastava	48	3,40	1,28	3,09**
	predmetna nastava	57	2,63	1,25	

$p < .05^*$; $p < .01^{**}$; $p < .001^{***}$

Statistički značajna razlika utvrđena je s obzirom na tvrdnju o razvijanju kompetencije tijekom studija ($p < .01$) jer gotovo polovica učitelja razredne nastave smatra kako je za vrijeme studija razvijala potrebnu kompetenciju, dok je istoga mišljenja tek svaki peti učitelj Glazbene kulture (tablica 5). Pretpostavljamo kako su učitelji razredne nastave tijekom studija značajnije svladavali metodičke postupke izvođenja integrirane nastave. Razlika nije utvrđena s obzirom na mišljenje o razvijanju kompetencije tijekom cjeloživotnoga obrazovanja. Stoga je hipoteza H2: *Postoji statistički značajna razlika između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture u samoprocjeni kompetencije za provođenje međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta*, djelomično prihvaćena.

Učitelji su zatim u formi Likertove skale dali svoje mišljenje o nekoliko tvrdnji vezanih za provođenje međupredmetne povezanosti i njegovu utjecaju na učenike.

Tablica 6. T-test za nezavisne uzorke s obzirom na mišljenje o integriranoj nastavi i njezinu utjecaju na učenike

Varijabla	Radno mjesto	N	M	SD	t
mišljenje o pozitivnom učinku na zanimljivost nastave	razredna nastava	48	4,94	.24	2,90**
	predmetna nastava	57	4,67	.61	
mišljenje o zahtjevnosti izvođenja	razredna nastava	48	2,40	1.20	-3,76***
	predmetna nastava	57	3,23	1.07	
mišljenje o pozitivnom učinku na smanjenje stresa učenika	razredna nastava	48	4,50	.88	3,85***
	predmetna nastava	57	3,51	.95	
mišljenje o utjecaju dobi učenika na sklonost provođenju	razredna nastava	48	3,56	1.29	2,13*
	predmetna nastava	57	3,11	.90	
mišljenje o pozitivnom učinku na motivaciju učenika	razredna nastava	48	4,88	.39	3,02**
	predmetna nastava	57	4,51	.76	

$p < .05^*$; $p < .01^{**}$; $p < .001^{***}$

Radi provjere hipoteze H3, koja je glasila: *Postoji statistički značajna razlika između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture u mišljenjima o provođenju međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta i njegovu utjecaju na učenike*, uspoređeni su dobiveni rezultati (tablica 6).

Iz tablice 6 vidljivo je kako je statistički značajna razlika u mišljenjima između dviju skupina učitelja uočena kod pet varijabli. Naime gotovo svi učitelji razredne nastave smatraju kako integrirana nastava čini nastavu zanimljivijom ($p < .01$), što je u skladu s ranijim istraživanjima (Arredondo i Rucinski,⁴² Barrett⁴³, Šulentić Begić⁴⁴), dok učitelji Glazbene kulture (njezino izvođenje drže zahtjevnijim ($p < .001$)), što je u skladu s rezultatima nekih istraživanja koja su proveli Kostović-Vranješ i Šolić⁴⁵ te Tomljenović i Novaković⁴⁶. Pretpostavljamo da je učiteljima Glazbene kulture izvođenje integrirane nastave zahtjevnije jer iziskuje suradnju s drugim učiteljima. Statistički značajna razlika nije utvrđena s obzirom na mišljenje o tome da je međupredmetno povezivanje Glazbene kulture i drugih predmeta moguće provoditi na mnogo načina i da organiziranje međupredmetnoga povezivanja ovisi o afinitetu predmetnih učitelja i učenika.

Isto tako učitelji razredne nastave u značajnijem postotku misle kako takva nastava smanjuje stres kod učenika ($p < .001$), što je u skladu s rezultatima drugih istraživanja,⁴⁷ i dodatno ih motivira ($p < .01$), što je u skladu s već navedenim rezultatima s obzirom na svrhu međupredmetnoga povezivanja. Konačno, gotovo polovica učitelja Glazbene kulture nema mišljenje o tvrdnji da su međupredmetnom povezivanju skloniji učenici mlađe dobi ($p < .05$), dok se više od polovice učitelja razredne nastave složilo s tom tvrdnjom. Statistički značajna razlika nije utvrđena s obzirom na mišljenje učitelja o tome pruža li međupredmetno povezivanje učenicima cjelovit pristup nastavnom sadržaju, potiče li njihovu kreativnost, omogućava li lakše prenošenje znanja i doprinosi li poboljšanju stjecanja životnih vještina učenika. Stoga je hipoteza H3: *Postoji statistički značajna razlika između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture u mišljenjima o provođenju međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta i njegovu utjecaju na učenike*, djelomično prihvaćena.

⁴² Usp. D. E. ARREDONDO, T. T. RUCINSKI, *Principals' Perceptions and Beliefs*, 286–298., prema D. RUSSELL-BOWIE, *Syntegration or Disintegration?...*, 1–23.

⁴³ Usp. J. R. BARRETT, *Interdisciplinary Work and Musical Integrity...*, 27–31.

⁴⁴ Usp. J. ŠULENTIĆ BEGIĆ, *Integrirana nastava Glazbene kulture...*, 77–92.

⁴⁵ Usp. M. SZCZYGIEL, *More Evidence that Math Anxiety...*, 429–438.

⁴⁶ Usp. Z. TOMLJENOVIĆ, S. NOVAKOVIĆ, *Integrirana nastava...*, 119–134.

⁴⁷ Usp. M. SZCZYGIEL, *More Evidence that Math Anxiety...*, 429–438.

Zaključak

U okviru ovoga rada provedeno je istraživanje kojim su se htjele utvrditi razlike između učitelja razredne nastave i učitelja Glazbene kulture u provođenju međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta, kao i njihovo mišljenje o integriranoj nastavi i njezinu utjecaju na učenike. Rezultati su pokazali kako gotovo svi učitelji obiju skupina više puta tjedno provode integriranu nastavu, ali i da postoje određene razlike među njima. Učitelji razredne nastave preferiraju glazbu za djecu, češće se koriste aktivnostima glazbenih igara / pokreta i plesa uz glazbu i povezivanjem s nastavom Likovne kulture i Tjelesne i zdravstvene kulture. Ujedno, učitelji Glazbene kulture to značajno češće čine s nastavom stranoga jezika, Povijesti i Geografije. Također učitelji razredne nastave međupredmetnu povezanost najčešće provode u uvodnom i završnom dijelu sata, i to radi motivacije ili opuštanja učenika. S druge strane učitelji Glazbene kulture preferiraju umjetničku glazbu, aktivnost slušanja i muzikološke sadržaje. Ujedno, međupredmetnu povezanost najčešće provode u središnjem dijelu sata radi boljšega razumijevanja nastavnih sadržaja. Nadalje učitelji razredne nastave u većoj mjeri smatraju kako su za vrijeme studija razvijali kompetenciju potrebnu za provođenje međupredmetne povezanosti, da je integrirana nastava zanimljivija i da smanjuje stres učenika i dodatno ih motivira.

Navedene rezultate i zaključke treba uzeti u obzir s dozom rezerve zbog nekoliko ograničenja ovoga istraživanja. Povećanjem uzorka i proširenjem istraživanja na još više hrvatskih županija mogle bi se utvrditi moguće razlike između dviju skupina učitelja, a uključujući i varijablu kao što je lokacija škole (urbana, ruralna). Također bi se u istraživanje mogli uključiti i nastavnici Glazbene umjetnosti u gimnazijama, čime bi se dobio cjelovitiji uvid u međupredmetno povezivanje tijekom osnovnoškolskoga i srednjoškolskoga obrazovanja.

Smatramo kako su rezultati istraživanja upozorili na potrebu intenzivnijega provođenja međupredmetne povezanosti nastave Glazbene kulture i drugih predmeta, koje doprinosi cjelovitosti, učinkovitosti i suvremenosti nastave u korist dobrobiti učenika. Integriranu nastavu osobito je moguće intenzivirati tijekom prvih četiriju razreda osnovne škole jer razredni učitelji mogu sami povezivati međupredmetne sadržaje. Osim toga osobito je važan holistički pristup usvajanju nastavnih sadržaja kod djece mlađe dobi, što je dodatni razlog za provođenje međupredmetnoga povezivanja.

INTEGRATED TEACHING OF MUSIC CULTURE AND OTHER SUBJECTS – DIFFERENCES BETWEEN CLASSROOM AND SUBJECT TEACHERS

Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ* – Amir BEGIĆ** – Ivan VODOPIĆ***

Summary: *Teaching that provides students with a wide range of opportunities to achieve a better understanding of curriculum content and an approach to curriculum content from a wider perspective is called integrated teaching, and teaching music offers many opportunities for cross-curricular integration. As part of the work, research was conducted on a sample of 110 classroom teachers and Music Culture subject teachers from four Croatian counties. The goal of the research was to determine whether there are statistically significant differences in the implementation of integrated teaching of Music Culture and other subjects between classroom teachers and Music Culture teachers, as well as differences in their opinions about such teaching. The results of the research pointed to the need for more intensive implementation of cross-curricular integration between the teaching of Music Culture and other subjects, which contributes to the completeness, efficiency, and modernity of the teaching for the benefit of the students.*

Keywords: *teaching of Musical Culture; cross-curricular integration; interdisciplinarity; curriculum content; classroom teachers; Music Culture subject teachers.*

---

* Assoc. Prof. Jasna Šulentić Begić, Ph.D., Academy of Arts and Culture in Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Kralja Petra Svačića 1f, 31000 Osijek, Croatia, jsulentic-begic@aukos.hr

** Asst. Prof. Amir Begić, Ph.D., Academy of Arts and Culture in Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Kralja Petra Svačića 1f, 31000 Osijek, Croatia, abegic@aukos.hr

*** Ivan Vodopić, MA in Music, High School Vukovar, Šamac ul. 2, 32000 Vukovar; Elementary Music School at »Ivan Goran Kovačić« Elementary School in Đakovo, Ul. kralja Tomislava 25, 31400 Đakovo, Croatia, ivan.vodopic@skole.hr